

Decizia nr. 51/2021 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 11.575/271/2019, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept

În vigoare de la 03 noiembrie 2021

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1050 din 03 noiembrie 2021. Formă aplicabilă la zi, **04 noiembrie 2021**.

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

Dosar nr. 1.321/1/2021

Daniel Grădinaru	- președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului
Elena Barbu	- judecător la Secția penală
Lucia Tatiana Rog	- judecător la Secția penală
Ioana Alina Ilie	- judecător la Secția penală
Mircea Mugurel Șelea	- judecător la Secția penală
Dan Andrei Enescu	- judecător la Secția penală
Săndel Lucian Macavei	- judecător la Secția penală
Ștefan Pistol	- judecător la Secția penală
Lavinia Valeria Lefterache	- judecător la Secția penală

S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 11.575/271/2019, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

"Tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 **alin. (2)** din Codul penal este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență Tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 **alin. (2)** din Codul penal este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private?"

Completul competent să judece sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ce formează obiectul Dosarului nr. 1.321/1/2021 este legal constituit conform dispozițiilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și ale art. 36 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

Ședința de judecată a fost prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, domnul judecător Daniel Grădinaru.

La ședința de judecată a participat doamna Diana Gabriela Vlădaia, magistrat-asistent în cadrul Secției penale, desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 38 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea

administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

Judecător-raportor a fost desemnat, conform prevederilor art. 476 alin. (7) din Codul de procedură penală, domnul judecător Mircea Mugurel Șelea din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna Dana Cristina Burduja, procuror în cadrul Secției judiciare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, învederând obiectul Dosarului nr. 11.575/271/2019 aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, precum și faptul că, drept urmare a solicitărilor formulate în temeiul art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, la dosarul cauzei au fost depuse puncte de vedere asupra problemei de drept deduse dezlegării.

Totodată, a învederat că a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, care a fost comunicat părților, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală, care nu au transmis punct de vedere privind chestiunea de drept supusă judecății.

La data de 31 mai 2021, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția judiciară - Serviciul judiciar penal a depus Adresa nr. 844/C/1170/III-5/2021 prin care s-a adus la cunoștință că, în cadrul Secției judiciare - Serviciul judiciar penal al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, nu există în lucru nicio sesizare având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii vizând chestiunea de drept supusă dezlegării în prezenta cauză. De asemenea, la aceeași dată, au fost depuse la dosarul cauzei concluzii scrise formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, domnul judecător Daniel Grădinaru, constatând că nu sunt cereri de formulat sau excepții de invocat, a solicitat doamnei procuror Dana Cristina Burduja să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema de drept supusă dezbaterii.

Reprezentantul Ministerului Public, având cuvântul, a solicitat admiterea sesizării formulate de Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori și pronunțarea unei decizii prin care chestiunea de drept supusă dezlegării să primească următoarea rezolvare: "Tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private". Procurorul a învederat că dezlegarea problemei de drept vizează două perspective, și anume o interpretare gramaticală și logică, precum și o interpretare în raport cu scopul incriminării, ambele fiind în sensul că infracțiunea prevăzută de art. 226 alin. (2) din Codul penal este autonomă și distinctă de infracțiunea prevăzută de art. 226 alin. (1) din Codul penal.

Procurorul a arătat că art. 226 alin. (2) din Codul penal face trimitere strict la modalitatea de obținere a înregistrărilor care privesc viața privată menționată în alin. (1), și nu la modalitatea juridică în care acestea au fost realizate în concret, cu drept sau fără drept.

În acest sens, s-a precizat că locuțiunea adverbială fără drept folosită de legiuitor în alin. (1) al art. 226 din Codul penal este situată imediat subsecvent verbum regens, acțiunii prevăzute de lege, și anume atingerea adusă vieții private, pentru a se sublinia că respectiva normă se referă strict la caracterul nelegal al dezvăluirii unor înregistrări privitoare la viața privată. Potrivit alin. (2) al textului de lege, în opinia procurorului, se face trimitere exclusiv la sunetele, convorbirile și imaginile prevăzute la alin. (1), fără a se menționa și modalitatea în care acestea au fost obținute.

Astfel, s-a susținut că norma de trimitere nu include și condiția obținerii acestor înregistrări fără drept. Din perspectiva scopului incriminării, s-a susținut că legiuitorul a intenționat să protejeze prin norme de drept penal atingeri grave, intruziuni în viața privată generate de divulgarea, difuzarea unor înregistrări obținute în cadrul

privat, inclusiv a celor realizate de persoana vătămată, dacă acele divulgări au fost realizate fără drept. De altfel, s-a precizat că o interpretare contrară nu are o justificare rezonabilă, având în vedere atingerile deosebit de grave aduse vieții private a persoanei vătămate.

Concluzionând, procurorul a considerat că interpretările diferite care se regăsesc atât în doctrină, cât și în jurisprudență, în sensul că varianta alin. (2) al art. 226 din Codul penal este derivată (conexă) și are ca situație premisă comiterea faptei prevăzute în varianta-tip, nu este cea corespunzătoare și a solicitat lămurirea chestiunii de drept în sensul celor susținute.

La întrebarea adresată de către domnul judecător Daniel Grădinaru "în sensul de a preciza dacă chestiunea supusă dezbaterii este o veritabilă chestiune de drept", doamna procuror Dana Burduja a apreciat că, față de interpretarea care se regăsește în doctrină și jurisprudență, cu referire la hotărârea Judecătoria Sectorului 6 București din cuprinsul încheierii de trimitere, care susține argumente contrare, și, pentru a evita ca pe viitor aceeași interpretare să se regăsească în jurisprudență, se impune lămurirea, motiv pentru care consideră că problema supusă dezlegării reprezintă o veritabilă chestiune de drept.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, domnul judecător Daniel Grădinaru, constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a reținut dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE,

asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea de ședință din data de 29 aprilie 2021, pronunțată în Dosarul nr. 11.575/271/2019, în baza art. 475 și 476 din Codul de procedură penală, Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

"Tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private?"

II. Expunerea succintă a cauzei

Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori este investită, în ultimul grad de jurisdicție, cu soluționarea apelurilor declarate de partea civilă I.D. și de inculpatul A.I.C., trimis în judecată sub acuzația comiterii infracțiunii de violare a vieții private, prevăzută de art. 226 alin. (1) și (2) din Codul penal, împotriva Sentinței penale nr. 1.395 din 6 noiembrie 2020, pronunțată de Judecătoria Oradea în Dosarul nr. 11.575/271/2019.

Prin Ordonanța de clasare dată în 21 mai 2019 de Parchetul de pe lângă Judecătoria Oradea în Dosarul nr. 4.841/P/2018 s-a dispus, în temeiul art. 314 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, al art. 315 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală raportat la art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală, clasarea cauzei cu privire la inculpatul A.I.C. pentru săvârșirea infracțiunilor de violare a vieții private, prevăzută de art. 226 alin. (1) și (2) din Codul penal, hărțuire, prevăzută de art. 208 alin. (1) din Codul penal, și șantaj, prevăzută de art. 207 alin. (1) și (2) din Codul penal.

Împotriva acestei ordonanțe de clasare a formulat plângere persoana vătămată, care a fost respinsă, ca neîntemeiată, prin Ordonanța din 28 iunie 2019 dată de prim-procurorul adjunct al Parchetului de pe lângă Judecătoria Oradea în Dosarul nr. 188/III/2/2019. În considerentele ordonanței, procurorul ierarhic superior a reținut, în ceea ce privește infracțiunea de violare a vieții private, că nu sunt întrunite elementele de tipicitate

obiectivă, având în vedere neîndeplinirea cerinței prealabile prevăzute de norma de incriminare, respectiv aceea ca divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea către o altă persoană sau către public să vizeze sunete sau imagini obținute în condițiile alin. (1) al art. 226 din Codul penal fără drept, prin atingerea vieții private.

Împotriva acestei soluții, după parcurgerea procedurii prevăzute de art. 339 din Codul de procedură penală, persoana vătămată a formulat plângere împotriva ordonanței de clasare, înregistrată cu nr. 11.575/111/2019 al Judecătoria Oradea.

Prin Încheierea penală nr. 305 din 12 februarie 2020, judecătorul de cameră preliminară de la Judecătoria Oradea, în temeiul art. 341 alin. (7) pct. 2 din Codul de procedură penală, a respins, ca nefondate, cererile și excepțiile formulate de inculpat cu privire la legalitatea probelor și a actelor de urmărire penală efectuate în Dosarul penal nr. 4.841/P/2018 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Oradea.

Prin aceeași încheiere, în baza art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală, a fost admisă, în parte, plângerea formulată de petenta I.D. și s-a desființat soluția de clasare vizând acuzația de comitere a infracțiunii de violare a vieții private, prevăzută de art. 226 alin. (1) și (2) din Codul penal, dispusă prin Ordonanța din data de 21.05.2019, menținută prin Ordonanța din data de 28.06.2019 emisă în Dosarul nr. 188/II.2/2019 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Oradea, și s-au dispus începerea judecării cu privire la inculpatul A.I.C. sub aspectul comiterii infracțiunii de violare a vieții private, prevăzută de art. 226 alin. (1) și (2) din Codul penal, și trimiterea dosarului în vederea repartizării aleatorii.

Cauza a fost soluționată prin Sentința penală nr. 1.395 din 6 noiembrie 2020, pronunțată de Judecătoria Oradea în Dosarul nr. 11.575/271/2019, sentință prin care, în baza art. 226 alin. (1) și (2) din Codul penal, cu aplicarea art. 61 alin. (4) lit. b) din Codul penal și a art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală, a fost condamnat inculpatul A.I.C. pentru săvârșirea infracțiunii de violare a vieții private la o pedeapsă de 1.500 lei (150 zile amendă x 10 lei ziua-amendă). Prin aceeași sentință s-a admis acțiunea civilă exercitată în cauză și a fost obligat inculpatul A.I.C. la plata sumei de 5.500 lei cu titlu de daune morale în favoarea părții civile I.D., fiind respinse restul pretențiilor.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel partea civilă I.D. și inculpatul A.I.C.

La termenul din 27 aprilie 2021, Curtea de Apel Oradea a pus în discuție, din oficiu, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "Tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private?"

Dezbaterile pentru sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, conform art. 475 din Codul de procedură penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile prin care să se statueze asupra problemei de drept, au avut loc la termenul din 27 aprilie 2021, când instanța a amânat pronunțarea asupra cauzei penale având ca obiect admisibilitatea sesizării pentru termenul din 29 aprilie 2021, când a constatat îndeplinite cerințele de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, și, ca urmare, a dispus sesizarea instanței supreme.

În baza art. 476 alin. (2) din Codul de procedură penală s-a dispus suspendarea judecării cauzei până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept.

III. Punctul de vedere al completului care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

Analizând admisibilitatea cererii de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în conformitate cu art. 475 din Codul de procedură penală, Curtea a constatat că solicitarea a fost formulată în cursul judecării unei cauze în ultimă instanță (cauza are ca obiect soluționarea apelurilor declarate de partea civilă și inculpat), aflată pe rolul Curții de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori, chestiunea de drept invocată reprezintă o

problemă de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei, iar dezlegarea de principiu a problemei de drept își găsește izvorul în dispozițiile legale, și nu în starea de fapt.

În opinia Curții, este îndeplinită și cea de-a treia condiție de admisibilitate, Înalta Curte nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

De asemenea, nu a fost identificată o jurisprudență a Înaltei Curți de Casație și Justiție asupra acestei probleme de drept, iar în hotărârile pronunțate de celelalte instanțe chestiunea de drept a primit rezolvări diferite.

Sub acest din urmă aspect, Curtea a precizat că, așa cum s-a reținut în Decizia nr. 12 din 7 mai 2019 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, o chestiune asupra căreia instanțele de judecată au puncte de vedere diferite reprezintă o veritabilă problemă de drept în sensul art. 475 din Codul de procedură penală.

Curtea a opinat că, așa cum rezultă și din expunerea de motive privind actualul Cod penal, în capitolul IX - Infrațiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private al titlului I - Infrațiuni contra persoanei al părții speciale, pe lângă incriminările tradiționale, au fost consacrate câteva infrațiuni noi, menite să acopere un vid de reglementare și să ofere un răspuns la noile forme de lezare sau periclitare a valorilor sociale ce formează obiectul acestui capitol, o incriminare nouă fiind cea de violare a vieții private (art. 226), reglementare necesară pentru a întregi cadrul protecției penale a valorilor garantate de art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului.

Așadar, s-a precizat că doctrina publicată ulterior intrării în vigoare a noului Cod penal prezintă o diversitate de opinii, începând cu analiza structurii infracțiunii, concluzionându-se că raportul dintre variantele diferite de comitere a infracțiunii de violare a vieții private incriminate în alin. (1) și (2) ale art. 226 din Codul penal ar fi acela dintre varianta-tip și varianta derivată sau conexasă, cu reliefaarea unei legături similare celei consacrate între infracțiunile de fals și uz de fals (G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L. V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F.-M. Vasile, Codul penal. Comentariu pe articole, ediția 2, Editura C. H. Beck, București, 2016, pagina 622) sau acela dintre varianta-tip și varianta agravată (V. Dobrinou, M. A. Hotca, M. Gorunescu, M. Dobrinou, I. Pascu, I. Chiș, C. Păun, N. Neagu, M. C. Sinescu, Noul Cod Penal comentat, Partea Specială, ediția a II-a, revăzută și adăugită, editura Universul Juridic, București, 2014, pagina 202, Toader T., Drept Penal. Partea Specială, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2019, pagina 246). Dimpotrivă, alți autori au apreciat că infracțiunea incriminată la alin. (1) și cea de la alin. (2) ar avea un caracter autonom, reprezentând „stadii” diferite ale atingerii aduse vieții private, prima constituind uneori doar „izvorul” imaginilor, sunetelor sau convorbirilor ce sunt apoi divulgate (S. Bogdan, D. A. Șerban, G. Zlati, Noul Cod Penal, Partea Specială, Editura Universul Juridic, București, 2014, pagina 195), sau că această infracțiune ar prezenta un conținut alternativ conform modalităților normative descrise la alin. (1), (2) sau (5) al art. 226 din Codul penal (M. Udrouiu, Sinteze de Drept Penal. Partea Specială, Editura C. H. Beck, București, 2020, pagina 300), iar această diversitate de opinii asupra structurii incriminării și a raportului dintre modalitățile normative distincte se materializează în soluții divergente, inclusiv asupra chestiunii de drept a cărei lămurire se solicită.

Instanța a indicat că nici jurisprudența creată până în prezent în această materie nu are un caracter unitar, fiind identificate atât hotărâri judecătorești prin care s-a reținut că divulgarea fără drept a unor fotografii obținute cu consimțământul persoanei vătămate realizează elementele de tipicitate ale infracțiunii prevăzute de art. 226 alin. (2) din Codul penal (Decizia penală nr. 680 din 23.11.2020 a Curții de Apel Brașov, Decizia penală nr. 1.225 din 27.10.2020 a Curții de Apel Cluj), cât și soluții contrare (Sentința penală nr. 589/2019 a Judecătoriei Sectorului 6 București - Secția penală).

S-a precizat că, în această din urmă hotărâre, instanța a realizat un examen complex al chestiunii de drept ridicate, inclusiv o analiză evolutivă de drept comparat, amintind Decizia nr. 780/2016 a Curții de Casație franceze prin care s-a statuat, în raport cu o reglementare asemănătoare celei din Codul penal român, că fapta

de a difuza fără acord imaginea unei persoane realizată într-un loc privat cu consimțământul acesteia nu este reprimată din perspectiva dreptului penal francez.

Totodată, s-a arătat că din simpla lectură a art. 226 alin. (2) din Codul penal ar rezulta că situația premisă a infracțiunii este existența sunetelor, a convorbirilor sau a imaginilor prevăzute la alin. (1) din același articol, adică obținute fără drept într-o locuință, încăpere sau dependență. Astfel, s-a considerat că, suplimentar față de lipsa acordului pentru difuzarea imaginilor, legiuitorul impune ca acestea să fi fost obținute în condițiile alin. (1), adică fără drept, și că înlăturarea în tot sau în parte, pe cale de interpretare, a situației premise impuse de legiuitor extinde sfera incriminării dincolo de intenția acestuia, incluzând astfel acțiuni despre care destinatarii legii, nici cu ajutorul unor consilieri juridici de specialitate, nu puteau prevedea că ar intra în sfera ilicitului penal. De asemenea, s-a reținut că trimiterea legiuitorului la alin. (1) al art. 226 din Codul penal nu poate fi interpretată că s-ar referi numai la anumite condiții ale alin. (1), din moment ce legiuitorul nu a făcut nicio distincție în acest sens. Pentru a fi întrunite condițiile divulgării de la alin. (2) este necesar ca această acțiune să vizeze o imagine obținută fără drept prin fotografiere, care înfățișează o persoană aflată într-o locuință, încăpere sau dependență ținând de aceasta. Dacă aceste condiții sunt întrunite, este lipsit de relevanță din perspectiva tipicității obiective dacă persoana este surprinsă îmbrăcată sau dezbrăcată, legiuitorul prezumând din faptul că fotografia a fost obținută în condițiile alin. (1) că încălcarea vieții private este suficient de gravă, indiferent de ipostazele în care a fost surprinsă persoana.

Completul curții de apel a apreciat că interpretarea literală a textului art. 226 alin. (1) și (2) din Codul penal nu este în măsură să susțină această din urmă concluzie.

A fost subliniat că formularea textului alin. (2) stabilește ca obiect material al infracțiunii rezultatul acțiunilor enumerate în alin. (1), respectiv fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private, fără a impune ca aceste sunete, convorbiri ori imagini să fi fost obținute în condițiile alin. (1). Practic, textul alin. (2) face trimitere la modalitățile de obținere a sunetelor, convorbirilor ori imaginilor prevăzute la alin. (1), fără a include drept condiție de obținere a sunetelor și caracterul ilicit al fotografierii etc.

De altfel, o astfel de interpretare este susținută și de un argument de topografie a textului, câtă vreme locuțiunea "fără drept" de la alin. (1) al art. 226 din Codul penal caracterizează mai degrabă acțiunea generală de a aduce atingere vieții private decât modalitățile particulare în care aceasta se realizează.

S-a apreciat că nici argumentul de drept comparat nu este relevant pentru lămurirea acestei chestiuni de drept, câtă vreme textele celor două reglementări, deși asemănătoare, nu coincid, iar un demers de interpretare exclusiv literală a textului din Codul penal român permite adoptarea unei concluzii contrare celei adoptate în sentința instanței române, precum și celei expuse în decizia Curții de Casație franceze.

În ceea ce privește o abordare teleologică a textelor de lege vizate, completul Curții a considerat că legiuitorul nu a putut avea în niciun caz în vedere ipoteza caracterului nedeterminat al consimțământului victimei, astfel încât manifestarea acceptului pentru fotografiere etc. să includă ab initio și un consimțământ pentru o eventuală ulterioară divulgare, difuzare, prezentare sau transmitere de către orice persoană în posesia căreia ar ajunge la un moment dat acele sunete, convorbiri sau imagini.

Curtea a mai subliniat, în mod clar, că acțiunile de la alin. (2) al art. 226 din Codul penal au un caracter intruziv incomparabil mai grav în viața privată a victimei decât cele incriminate la alin. (1), astfel încât este dificil de prezumat caracterul absolut și general al acelui consimțământ inițial. De asemenea, s-a arătat că este greu de admis că legiuitorul a înțeles să limiteze protejarea dreptului la viața privată în fața unor astfel de atingeri extrem de grave exclusiv prin sancțiuni dintre cele prevăzute de Codul civil.

Însă aceste din urmă argumente par a fi contrazise de demersurile legislative recente ce au fost inițiate tocmai în considerarea unui așa-zis caracter insuficient al "actualelor prevederi ale Codului penal privind protecția vieții

private și protecția libertății persoanei pentru incriminarea faptei de pornografie din răzbunare". Astfel, Curtea a constatat că există un proiect de lege (PL-x nr. 606/2019) pentru modificarea și completarea art. 226 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, inițiat de mai mulți deputați, care a fost adoptat de Senat în 21.10.2019 și care în prezent se află la Camera Deputaților, Camera decizională, nefiind însă inclus pe ordinea de zi a ședinței acestei Camere, prin care se propun modificarea și completarea art. 226 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, după cum urmează: "(1) După alineatul (2) se introduc două alineate, alin. (2¹) și (2²), cu următorul cuprins: «(2¹) Divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, în orice mod, a unei imagini intime a unei persoane identificate sau identificabile după informații furnizate, fără consimțământul persoanei înfățișate, de natură să provoace acesteia o suferință psihică sau să aducă o atingere a imaginii sale, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (2²) Prin imagine intimă se înțelege orice reproducere, indiferent de suport, a imaginii unei persoane nude, care își expune total sau parțial organele genitale, anusul sau zona pubiană sau, în cazul femeilor, și sânii, ori care este implicată într-un raport sexual sau act sexual.»"

În raport cu aceste considerente, completul Curții a apreciat că norma prevăzută de art. 226 alin. (2) din Codul penal, fiind una de trimitere, datorită neclarității sau ambiguității sale, poate da naștere mai multor soluții, condiții în care a constatat că se impune, în condițiile art. 475 din Codul de procedură penală, sesizarea Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție cu dezlegarea acestei chestiuni de drept.

Punctele de vedere ale procurorului, inculpatului, părții civile asupra chestiunii de drept sesizate:

Reprezentantul Ministerului Public a apreciat că norma prevăzută de art. 226 alin. (2) din Codul penal este una clară, interpretarea acesteia neputând fi decât restrictivă, câtă vreme nu se face trimitere la întregul conținut al alin. (1) al art. 226 din Codul penal, ci doar la modalitățile alternative de comitere a faptei.

Inculpatul A.I.C. a apreciat că fapta de violare a vieții private în forma prevăzută de dispozițiile art. 226 alin. (2) din Codul penal va putea fi reținută doar atunci când divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea privește sunete, convorbiri sau imagini obținute fără drept.

În acest sens s-a susținut că indiferența manifestată față de posibilitatea divulgării ulterioare a unei înregistrări dedusă din împrejurări distincte de cele din care rezultă consimțământul dat cu privire la realizarea înregistrării poate echivala cu un consimțământ apt să înlăture tipicitatea prin raportare la condiția negativă prevăzută de norma de incriminare.

S-a arătat că norma de incriminare cuprinsă în art. 226 alin. (2) din Codul penal este, în mod cert, o normă incompletă a cărei dispoziție se completează prin trimitere la o altă normă, respectiv cea de la alin. (1), și că, în doctrina modernă, s-a realizat o distincție între normele de trimitere (ce preiau dintr-o altă normă sancțiunea) și normele de referință (ce preiau elemente ale dispoziției), însă sub aspect funcțional ambele tipuri de norme se completează cu prevederea la care se face trimitere.

S-a susținut că, atâta vreme cât norma prevăzută de art. 226 alin. (2) din Codul penal este una de referință, este incontestabil că ipoteza la care face trimitere trebuie preluată în integralitatea sa, o preluare trunchiată fiind inadmisibilă, condiții în care, având în vedere principiile lex stricta și lex certa, trimiterea cu privire la conținutul alin. (1) al art. 226 din Codul penal ca element de tipicitate a faptei presupune ca divulgarea să privească înregistrări realizate fără drept.

S-a menționat că, în lipsa unui asemenea raționament, legiuitorul putea statua că obiect al protecției variantei derivate îl constituie înregistrările ce aduc atingere vieții private, indiferent de realizarea lor cu drept sau fără drept.

Totodată, s-a apreciat că, în măsura în care înregistrarea a fost realizată cu acordul persoanei vătămate, situația divulgării acestei înregistrări nu constituie infracțiune, în condițiile în care dispozițiile alin. (2) impun o dublă condiționare, respectiv divulgarea fără drept a imaginilor obținute prin raportare la dispozițiile alin. (1),

adică a imaginilor care aduc atingere vieții private fără drept. În acest sens s-a făcut referire la faptul că, în doctrină, cu just temei, s-a reținut că cele două incriminări vor fi reținute în concurs ori de câte ori o persoană captează fără drept imagini pe care subsecvent le divulgă fără drept, divulgarea neabsorbând în mod natural înregistrarea, fiind acte distincte, ce pot fi săvârșite de alți subiecți activi, simpla existență a unei norme de referință care preia în integralitatea ei o dispoziție a unei alte norme nepresupunând absorbția celei dintâi.

S-a făcut referire și la condiția negativă de tipicitate ce impune ca activitatea de divulgare să se realizeze fără drept, apreciindu-se că problema care trebuie clarificată este aceea a formei pe care trebuie să o îmbrace consimțământul, și s-a susținut că indiferența manifestată față de posibilitatea divulgării ulterioare a unei înregistrări poate echivala cu un consimțământ apt să înlăture tipicitatea prin raportare la condiția negativă prevăzută de norma de incriminare.

S-a mai susținut că o interpretare a normei în sensul că fapta prevăzută de art. 226 alin. (2) din Codul penal ar putea fi reținută chiar și atunci când divulgarea se referă la sunete, imagini sau convorbiri obținute în mod legal ar fi lipsită de previzibilitate.

În ceea ce privește propunerea de lege ferenda făcută în doctrină, în sensul completării art. 226 alin. (2) din Codul penal, astfel: divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, către o altă persoană sau către public, a sunetelor, convorbirilor sau imaginilor prevăzute în alin. (1), obținute cu drept sau fără drept, se pedepsește [...], s-a susținut că o asemenea modificare nu ar face decât să creeze alt cerc vicios.

S-a apreciat că necesitatea incriminării tuturor faptelor de divulgare a unor aspecte privitoare la viața privată a individului este una relativă, sens în care, cu titlu de exemplu, s-a arătat că divulgarea unei fotografii ce nu ține de viața intimă, obținută în mod legitim, în care două persoane sunt surprinse întâlnindu-se, se poate circumscrie unei ingerințe în dreptul la viață privată.

Astfel, s-a arătat că, dacă două persoane se fotografiază împreună, iar una dintre acestea transmite unui terț sau postează pe Facebook imaginea în cauză, în lipsa unui consimțământ neechivoc, fapta va putea constitui infracțiune, o asemenea postare nefiind întotdeauna susceptibilă a fi încadrată în una dintre condițiile negative de tipicitate [spre exemplu, dacă discutăm de cea prevăzută de art. 226 alin. (4) lit. a) din Codul penal, atunci când lipsește interesul legitim]. S-a arătat că protecția penală trebuie să intervină ca o condiție de ultim resort și că incriminarea este una corespunzătoare, în interpretarea oferită, divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea unor sunete, convorbiri sau imagini obținute cu drept putând constitui un delict civil sancționabil patrimonial, dacă aduce prejudicii de imagine persoanei în cauză. Potențiala divulgare este inerentă realizării înregistrării de sunete, convorbiri sau imagini, constituind un risc asumat în raport cu persoana care a realizat și deține captarea. De altminteri, s-a apreciat că, de cele mai multe ori, scopul realizării acestora este redarea lor ulterioară, chiar dacă este posibil ca unul dintre participanți să se fi așteptat ca această redare să nu depășească un cadru restrâns sau chiar intim. Uneori însă o atare așteptare este greu de calificat a fi rezonabilă, spre exemplu, divulgarea unei fotografii ce nu aduce atingere vieții intime, dar care aparține totuși vieții private.

Partea civilă I.D. a apreciat că art. 226 alin. (2) din Codul penal incriminează o faptă al cărei conținut vizează modalitățile alternative de comitere a infracțiunii de violare a vieții private prevăzute de alin. (1) al art. 226 din Codul penal, respectiv prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio, iar nu caracterul legal sau nelegal al acestora, respectiv obținerea cu drept sau fără drept a fotografiilor, înregistrărilor video sau audio.

Totodată, s-a susținut că divulgarea fără drept a înregistrărilor, indiferent de modalitatea în care au fost obținute (cu drept sau fără drept) realizează latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 226 alin. (2) din Codul penal. Tot în susținerea acestui punct de vedere a făcut referire și la limitele de pedeapsă prevăzute de art. 226 alin. (1) din Codul penal și de art. 226 alin. (2) din Codul penal, arătând că este evident că acestea au fost stabilite în raport cu intensitatea lezării vieții private, alin. (2) sancționând mai aspru transferarea unor date din sfera

privată în cea publică.

IV. Punctele de vedere exprimate de instanțe

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală cu referire la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, s-a solicitat punctul de vedere al instanțelor judecătorești asupra chestiunii de drept supuse dezlegării.

În urma consultării instanțelor de judecată s-a evidențiat opinia potrivit căreia legiuitorul nu a putut avea în niciun caz în vedere ipoteza caracterului nedeterminat al consimțământului victimei, astfel încât manifestarea acceptului pentru fotografiere etc. să includă ab initio și un consimțământ pentru o eventuală ulterioară divulgare, difuzare, prezentare sau transmitere de către orice persoană în posesia căreia ar ajunge la un moment dat acele sunete, convorbiri sau imagini.

În argumentarea opiniei exprimate s-a arătat că acțiunile de la alin. (2) al art. 226 din Codul penal au un caracter intruziv incomparabil mai grav în viața privată a victimei decât cele incriminate la alin. (1), astfel încât este dificil de prezumat caracterul absolut și general al aceluși consimțământ inițial.

S-a precizat că tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private. Astfel, s-a arătat că cerința elementului material este îndeplinită dacă divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea s-a realizat fără drept.

În acest sens, prin adresele de răspuns, au opinat: curțile de apel București - Secția I penală (în opinie majoritară), Pitești, Ploiești, Galați, Oradea, Timișoara, tribunalele: Arad, Caraș-Severin, Timiș (în opinie majoritară), Vaslui, judecătoriile: Alexandria, Bolintin-Vale, Buftea, Giurgiu, Vaslui, Roșiori de Vede, Rupea, Slobozia, Videle și Zimnicea.

Au fost indicate hotărâri în care s-a reținut că existența consimțământului la înregistrarea discuției nu implică și existența consimțământului la distribuirea sau difuzarea acesteia; nu există acceptul pentru postarea în mediul online, fără nicio restricție, a înregistrării video: Decizia nr. 680 din 23.01.2020 și Decizia nr. 291 din 31.03.2017 ale Curții de Apel Brașov - Secția penală; Sentința penală nr. 17 din 24 iunie 2020 a Judecătoriei Întorsura Buzăului; Sentința penală nr. 2.386 din 16 decembrie 2019 a Judecătoriei Brașov - Secția penală, definitivă prin Decizia penală nr. 234 din 3 iunie 2020 a Curții de Apel Brașov - Secția penală, în Dosarul nr. 9.754/197/2019; Sentința penală nr. 1.576 din 27 iunie 2017 a Judecătoriei Sectorului 5 București, pronunțată în Dosarul nr. 4.979/302/2017; Sentința penală nr. 589 din 21.10.2019 a Judecătoriei Sectorului 6 București, în Dosarul nr. 11.136/303/2019.

Într-o altă opinie s-a arătat că tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private.

Astfel, alin. (2) al art. 226 din Codul penal impune ca acțiunile de divulgare, difuzare, prezentare sau transmitere a sunetelor, convorbirilor sau imaginilor prevăzute în alin. (1) să se realizeze fără drept, existând o dublă condiționare sub același aspect în privința modalității de obținere a acestora, prin referirea la alin. (1) al aceluiași articol, ce implică o prealabilă intrare în posesia imaginilor/sunetelor în absența consimțământului victimei.

În acest sens au opinat: Curtea de Apel București - Secția a II-a penală și judecătoriile: Buftea, Iași și Huși.

S-au invocat: Decizia penală nr. 303/A din 6.03.2018 pronunțată în Dosarul nr. 16.679/4/2017 și Decizia penală nr. 1.103/A din 19.09.2018 pronunțată în Dosarul nr. 16.822/302/2017 ale Curții de Apel București - Secția a II-a

penală.

Într-o altă opinie s-a arătat că, în ipoteza în care persoana care a adus atingere vieții private în vreuna dintre modalitățile prevăzute de art. 226 alin. (1) din Codul penal, adică divulgă, difuzează, transmite imaginile sau convorbirile unui terț sau către public, se va reține un concurs real de infracțiuni.

În acest sens au opinat: judecătorii Fetești și Turnu Măgurele.

Într-o altă opinie s-a arătat că pentru existența infracțiunii este esențial ca fapta să se săvârșească fără drept, condiție îndeplinită atunci când nu poate fi invocată vreo cauză justificativă generală sau specială.

În acest sens a opinat Judecătoria Timișoara (în opinie majoritară).

V. Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată specialiștilor în drept penal opinia asupra chestiunii de drept supuse examinării.

A. Universitatea de Vest din Timișoara - Facultatea de Drept

Cu privire la admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

În această privință s-a opinat că sunt îndeplinite cumulativ criteriile de admisibilitate stabilite de art. 475 din Codul de procedură penală.

Cu privire la întrebarea adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

S-a precizat că textul legal prevăzut de art. 226 din Codul penal protejează viața privată a unei persoane, respectiv dreptul acesteia de a-și desfășura viața privată într-un mod "izolat" și de a nu fi expusă fără voia sa percepției unei alte persoane sau chiar publicului.

De asemenea, a fost subliniat că în literatura de specialitate s-a statuat faptul că art. 226 alin. (2) din Codul penal incriminează informarea publicului sau a unei alte persoane cu privire la conținutul informațiilor obținute prin activitatea de "supraveghere tehnică a persoanei". Construcția infracțiunii în această modalitate transformă infracțiunea într-una cu conținuturi alternative.

Prin punctul de vedere transmis s-a comunicat că este sancționată așadar transferarea informațiilor obținute prin activitatea de supraveghere prevăzută în primul alineat din sfera privată în sfera publică, prin divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute către o altă persoană sau către public.

A fost evidențiat că referirea la alin. (1) al art. 226 din Codul penal vizează doar modalitățile de obținere a datelor relative la viața privată prin fotografiere, captare, înregistrare de imagini ori ascultare cu mijloace tehnice ori înregistrare audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private, nu și caracterul nelegal al obținerii.

Referitor la protecția oferită de legiuitor prin art. 226 alin. (1) din Codul penal s-a precizat că aceasta vizează atingerile aduse vieții private prin modalitățile alternative prevăzute de lege, spre deosebire de protecția oferită de legiuitor prin art. 226 alin. (2) din Codul penal, care vizează, între altele, modalitățile de divulgare sau difuzare de imagini, sunete sau convorbiri către o anumită persoană sau către un număr nedeterminat de persoane, obținute cu sau fără drept, prin una din modalitățile alternative stipulate de art. 226 alin. (1) din Codul penal, respectiv prin fotografiere, captare, înregistrare de imagini ori ascultare cu mijloace tehnice ori înregistrare audio.

A fost specificat că existența consimțământului la înregistrarea unei discuții nu implică și existența consimțământului la distribuția sau difuzarea acesteia.

Totodată, s-a făcut precizarea că este de acord cu raționamentul expus în încheierea de sesizare a instanței supreme, potrivit căruia legiuitorul nu a putut avea în niciun caz în vedere ipoteza caracterului nedeterminat al consimțământului victimei, astfel încât manifestarea acceptului pentru fotografiere, înregistrare etc. să includă,

ab initio, și un consimțământ pentru o eventuală ulterioară divulgare, difuzare, prezentare sau transmitere de către orice persoană în posesia căreia ar ajunge la un moment dat acele sunete, convorbiri sau imagini.

Concluzionând, referitor la întrebarea adresată Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, s-a susținut că tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private, în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal, nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private.

B. Universitatea "Babeș-Bolyai" - Cluj-Napoca - Facultatea de Drept

Verificând sesizarea, în raport cu criteriile de admisibilitate stabilite de art. 475 din Codul de procedură penală, s-a opinat că acestea sunt îndeplinite cumulativ.

Cu privire la fondul sesizării, prin punctul de vedere comunicat, s-a arătat că tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private.

În sprijinul acestei opinii s-a precizat că actul de executare trebuie să aibă ca obiect sunete, convorbiri sau imagini obținute din punct de vedere material dintr-o conduită prevăzută în alin. (1).

S-a apreciat că aceasta este singura interpretare rațională a textului, având în vedere intruziunea pe care o poate aduce un act de divulgare a unor fotografii, realizate chiar și având consimțământul victimei. Or, activitatea de la alin. (1) care se referă doar la obținerea și folosirea inter partes a fotografiilor, sunetelor etc. nu poate fi „extinsă” și în cazul alin. (2), având în vedere efectele de expunere a vieții private.

Pe de altă parte, dintr-o perspectivă ce ține de interpretarea gramaticală a textului s-a opinat că legiuitorul, în art. 226 alin. (2) din Codul penal, se referă la sunetele, convorbirile ori imaginile prevăzute în alin. (1), formulare prin care s-a urmărit a se "califica" din punct de vedere obiectiv sunetele, convorbirile ori imaginile, respectiv cele care rezultă obiectiv din activitatea prevăzută la alin. (1), și nu orice alt tip de sunete, imagini etc.

Deopotrivă, s-a considerat că o interpretare contrară ar produce efecte vădit opuse intenției legiuitorului, respectiv ar lăsa nesancționate conduitele celor care, deținând imagini cu victima în ipoteza intime, imagini realizate cu consimțământul acesteia, le-ar divulga apoi publicului larg, iar o astfel de soluție nu ar avea niciun fundament rațional, prin raportare la valoarea socială ce se dorește a fi protejată prin norma de incriminare (viața privată a persoanei).

VI. Examenul jurisprudenței în materie

1. Jurisprudența națională relevantă Răspunsurile curților de apel: Alba Iulia, Constanța, Cluj, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Timișoara, Târgu Mureș, Suceava; tribunalelor: Arad, Brașov, Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Constanța, Covasna, Cluj, Iași, Maramureș, Sălaj, Timiș, Vaslui și instanțelor arondate; judecătorilor: Beclean, Bistrița, Constanța, Deta, Făget, Făgăraș, Hârșova, Măcin, Mangalia, Medgidia, Năsăud, Lugoj, Rupea, Sânnicolau Mare, Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc, Tulcea și Zărnești cuprind mențiunea neidentificării, în jurisprudența acestora ori, după caz, a unor instanțe din circumscripție, a unor hotărâri relevante pentru problema de drept ce face obiectul sesizării.

2. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție Nu a fost identificată practică relevantă.

3. Jurisprudența Curții Constituționale Nu a fost identificată practică relevantă.

VII. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu a fost identificată practică relevantă.

VIII. Punctul de vedere exprimat de Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție este în sensul că nu a fost identificată practică judiciară a Secției penale cu

privire la problema de drept care formează obiectul sesizării.

IX. Punctul de vedere al Ministerului Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Prin Adresa nr. 844/C/1170/III-5/2021 din 31 mai 2021, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat punctul de vedere asupra chestiunii de drept a cărei rezolvare de principiu s-a solicitat.

Pornind de la prevederile art. 475 din Codul de procedură penală, referitor la admisibilitatea sesizării, s-a constatat îndeplinirea condițiilor formale de admisibilitate a acesteia.

Cu privire la fondul sesizării, prin punctul de vedere comunicat, s-a arătat că tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private.

S-a precizat că întrebarea formulată de instanță are ca scop, în esență, să lămurească dacă dispozițiile alin. (2) al art. 226 din Codul penal sancționează dezvoltarea fără drept a înregistrărilor prevăzute în alin. (1) al aceluiași articol indiferent de modul în care acestea au fost făcute sau doar în situația în care acestea au fost realizate fără drept.

În cazul infracțiunii prevăzute de alin. (1) al art. 226 din Codul penal, elementul material constă în atingerea adusă vieții private, prin fotografiere, captare sau înregistrare de imagini, respectiv ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane, cu întrunirea cerinței esențiale ca acțiunile enunțate anterior să aibă loc într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta.

De asemenea, s-a considerat că este incriminată în cuprinsul aceluiași text de lege ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei convorbiri private, indiferent de locul în care aceasta a fost purtată. Legiuitorul a prevăzut și condiția ca aceste activități să fie efectuate fără drept.

În cazul alin. (2) al aceluiași articol s-a menționat că elementul material al infracțiunii constă în divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1) către o altă persoană sau către public. Din interpretarea literală a acestui text de lege rezultă că acea trimitere nu privește alin. (1) în integralitatea sa, ci se referă strict la modalitatea fizică de obținere a înregistrărilor care privesc viața privată (prin fotografiere, captare sau înregistrare de imagini sau înregistrare audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau prin înregistrarea unei convorbiri private), fără a prezenta relevanță modul legal sau nelegal de realizare a acestora.

Totodată, s-a susținut că, în situația în care s-ar fi dorit ca trimiterea la prevederile alineatului precedent să vizeze și condiția obținerii fără drept a respectivelor înregistrări, legiuitorul ar fi menționat în mod expres aceasta, prin folosirea sintagmei "realizate în condițiile prevăzute de . . ." sau o altă expresie similară.

S-a considerat că expresia "fără drept" este utilizată de către legiuitor în alin. (2) al art. 226 din Codul penal imediat după verbum regens pentru a sublinia că respectiva normă se referă strict la caracterul nelegal al dezvoltării unor înregistrări privitoare la viața privată.

Astfel, s-a concluzionat că cele două alineate reglementează două infracțiuni autonome, reprezentând stadii diferite ale atingerii aduse vieții private.

Mai mult, s-a precizat că acțiunile enumerate în cuprinsul celor două alineate sunt eterogene, iar modurile prin care este lezată viața privată sunt diferite, astfel că nu se poate susține că alin. (2) al art. 226 din Codul penal reprezintă forma agravată a primului alineat.

De asemenea, s-a subliniat că, în cazul variantei agravate a unei infracțiuni, făptuitorul săvârșește întotdeauna, prin aceeași acțiune, activitatea interzisă de forma-tip a acesteia, împreună cu elementul circumstanțial agravant, or, în cazul infracțiunii analizate, există posibilitatea ca difuzarea materialelor înregistrate să fie săvârșită de o altă persoană decât cea care le-a realizat.

Totodată, în ceea ce privește rezoluția infracțională, transmiterea sau difuzarea înregistrărilor se poate realiza în baza altei hotărâri infracționale, independente de cea care a stat la baza realizării acestora.

Astfel, s-a susținut că, pornind de la valoarea socială pe care legiuitorul a vrut să o ocrotească la momentul reglementării art. 226 din Codul penal, și anume viața privată, se constată că aceasta poate fi lezată atât prin surprinderea sa fără drept, în modalitățile prevăzute de primul alineat, cât și prin expunerea sa, tot fără drept, fără ca în acest caz să fie relevant modul în care au fost obținute înregistrările respective.

În aceste condiții, chiar dacă există acordul victimei pentru realizarea înregistrării, dat fiind că difuzarea acesteia lezează un alt nivel al vieții private, s-a considerat că este necesar un acord expres și pentru această nouă acțiune, neputându-se prezuma că acceptul inițial acoperă toate acțiunile ulterioare.

Mai mult decât atât, s-a arătat că alin. (2) al art. 226 din Codul penal apără viața privată împotriva expunerii fără drept a acesteia și în cazul în care înregistrările au fost realizate fără acordul victimei, dar în mod legal.

În acest sens au fost menționate înregistrările realizate în urma punerii în executare a unui mandat de supraveghere tehnică, ocazie cu care pot fi surprinse situații care privesc viața privată a unei persoane și care, în mod evident, nu pot fi divulgate în afara cadrului procesual penal; înregistrările vieții private realizate chiar de către victimă, pentru uz personal, însă, prin diverse modalități, au intrat, fără acceptul acesteia, în posesia unei alte persoane care ulterior a procedat la distribuirea acestora. Făcând o analiză comparativă cu infracțiunea prevăzută de art. 302 alin. (1) și (4) din Codul penal, violarea secretului corespondenței, s-a precizat că aceste prevederi protejează în principal viața privată și sancționează divulgarea, fără drept, a conținutului unei corespondențe, convorbiri sau comunicări, chiar și în situația în care autorul a luat cunoștință de acestea din greșeală sau din întâmplare.

Astfel, dacă în cazul corespondenței, convorbirii sau al comunicării este incriminată divulgarea fără drept, nefiind importantă modalitatea în care acestea au fost dobândite, s-a considerat că același raționament ar trebui să conducă la concluzia că nici în cazul imaginilor sau înregistrărilor prevăzute de art. 226 din Codul penal nu ar trebui să prezinte relevanță modalitatea de realizare a acestora.

S-a precizat că mențiunea existenței unui demers legislativ recent, care a fost inițiat tocmai în considerarea unui așa-zis caracter insuficient al actualelor prevederi ale Codului penal privind protecția vieții private și protecția libertății persoanei, în scopul incriminării faptei de pornografie din răzbunare (proiect de lege PL-x nr. 606/2019 pentru modificarea și completarea art. 226 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal), nu poate influența în niciun mod interpretarea unei dispoziții legale în vigoare.

X. Dispoziții legale relevante

Art. 226 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal

"Violarea vieții private

(1) Atingerea adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.

(2) Divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1), către o altă persoană sau către public, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(4) Nu constituie infracțiune fapta săvârșită:

- a)** de către cel care a participat la întâlnirea cu persoana vătămată în cadrul căreia au fost surprinse sunetele, convorbirile sau imaginile, dacă justifică un interes legitim;
- b)** dacă persoana vătămată a acționat explicit cu intenția de a fi văzută ori auzită de făptuitor;
- c)** dacă făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni;

d) dacă surprinde fapte de interes public, care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate.

(5) Plasarea, fără drept, de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video, în scopul săvârșirii faptelor prevăzute în alin. (1) și alin. (2), se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani."

XI. Opinia judecătorului-raportor asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Analizând pe fond chestiunea de drept supusă dezlegării, judecătorul-raportor a apreciat că se impun admiterea sesizării formulate de Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 11.575/271/2019 și stabilirea că tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private.

XII. Înalta Curte de Casație și Justiție

A. Cu privire la admisibilitatea sesizării

Reglementând condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, legiuitorul a stabilit în art. 475 din Codul de procedură penală posibilitatea curților de apel sau a tribunalelor, învestite cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, care constată, în cursul judecării, existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și asupra căreia instanța supremă nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prin care să se dea o rezolvare de principiu respectivei probleme de drept.

Potrivit dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, "Dacă, în cursul judecării, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, învestit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată".

În raport cu textul legal evocat se constată că admisibilitatea unei sesizări în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept este subsumată îndeplinirii cumulative a trei condiții, respectiv: completul de judecată care a formulat sesizarea să fi fost învestit cu soluționarea cauzei în ultimul grad de jurisdicție; chestiunea de drept care formează obiectul sesizării să nu fi fost dezlegată anterior printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici să nu formeze obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare; soluționarea pe fond a cauzei să depindă de lămurirea chestiunii de drept care formează obiectul sesizării.

Mecanismul de unificare jurisprudenciale al procedurii hotărârii prealabile are menirea de a elimina riscul apariției unei practici neunitare, printr-o rezolvare de principiu a unei chestiuni de drept esențiale și punctuale, adecvată circumstanțelor speței, într-o cauză aflată în curs de soluționare în ultimă instanță.

În analiza primei condiții care se impune a fi îndeplinită în vederea admisibilității sesizării, respectiv existența unei cauze aflate în curs de judecată în ultimul grad de jurisdicție pe rolul uneia dintre instanțele prevăzute expres de articolul anterior menționat, Înalta Curte constată că aceasta este pe deplin îndeplinită în cauză, deoarece instanța care a adresat sesizarea este Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori, învestită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, respectiv apelurile declarate de partea civilă I.D. și inculpatul A.I.C. împotriva Sentinței penale nr. 1.395 din 6 noiembrie 2020, pronunțată de Judecătoria Oradea

În Dosarul nr. 11.575/271/2019, prin care a fost condamnat inculpatul A.I.C. pentru săvârșirea infracțiunii de violare a vieții private la o pedeapsă de 1.500 lei (150 zile amendă x 10 lei ziua-amendă) și obligat la plata daunelor morale în favoarea părții civile.

De asemenea, este întrunită condiția negativă impusă de art. 475 din Codul de procedură penală, întrucât problema de drept cu care a fost sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție nu a făcut obiectul unei hotărâri prealabile sau al unui recurs în interesul legii și nici nu formează obiectul unui asemenea recurs.

Analizând cea de-a treia condiție prevăzută de art. 475 din Codul de procedură penală, se consideră că soluționarea pe fond a apelurilor declarate de partea civilă și inculpat depinde de lămurirea chestiunii de drept care formează obiectul sesizării.

Or, rezolvarea dată chestiunii de drept expuse în încheierea de sesizare este susceptibilă a avea consecințe juridice directe asupra modului de soluționare a fondului cauzei.

Din verificările efectuate a rezultat că problema de drept ce face obiectul sesizării nu a primit o rezolvare anterioară printr-o hotărâre prealabilă sau printr-o decizie de recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, aflat în curs de soluționare.

În consecință, sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de lege privind sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept.

B. Cu privire la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită

Interpretarea teleologică presupune stabilirea drepturilor și intereselor pe care legea tinde să le protejeze, care sunt abuzurile pe care vrea să le împiedice. În cazul infracțiunii prevăzute de art. 226 din Codul penal, legea urmărește să protejeze viața privată.

În acest sens, prin Hotărârea din 7 februarie 2012, pronunțată în Cauza Von Hannover împotriva Germaniei nr. 2 (cererile nr. 40.660/08 și 60.641/08), în paragraful 95, instanța de la Strasbourg a amintit "că noțiunea de viață privată include elemente referitoare la identitatea unei persoane, cum ar fi numele său, fotografia sa, integritatea fizică și morală; garanția oferită de articolul 8 din Convenție este în primul rând menită să asigure dezvoltarea, fără ingerințe externe, a personalității fiecărui individ în relațiile cu semenii săi". În privința fotografiilor, Curtea "a subliniat că imaginea unui persoane este unul dintre principalele atribute ale personalității sale, pentru faptul că îi exprimă originalitatea și îi permite să se diferențieze de semenii săi. Dreptul persoanei la protejarea imaginii sale constituie astfel una din condițiile esențiale pentru dezvoltarea personală. Aceasta presupune, în principal, controlul persoanei asupra imaginii sale, care include posibilitatea pentru aceasta de a refuza difuzarea ei".

În paragraful 31 din Decizia nr. 33 din 19 ianuarie 2017 a Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 226 alin. (1) din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 320 din 4 mai 2017, s-a arătat că acest articol "oferă o protecție sporită faptelor antisociale care aduc atingere acestui drept, atunci când se comit într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta".

Incriminarea din art. 226 din Codul penal are în vedere protejarea vieții private a persoanei, respectiv dreptul acesteia de a-și desfășura viața privată fără a fi expusă fără voia sa percepției unei alte persoane sau publicului.

Art. 226 alin. (2) din Codul penal tinde să protejeze viața privată, prin împiedicarea divulgării, publicării, prezentării sau transmiterii, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute la alin. (1).

Protecția oferită de legiuitor prin art. 226 alin. (1) din Codul penal privește atingerea adusă, fără drept, vieții private prin modalitățile alternative prevăzute de lege, în vreme ce protecția oferită de legiuitor prin art. 226 alin. (2) din Codul penal vizează, între altele, modalitățile de divulgare sau difuzare, fără drept, către o anumită persoană sau către un număr nedeterminat de persoane a sunetelor, a convorbirilor ori a imaginilor obținute cu sau fără drept, prin una din modalitățile alternative stipulate de art. 226 alin. (1) din Codul penal, respectiv prin

fotografiere, captare, înregistrare de imagini ori ascultare cu mijloace tehnice ori înregistrare audio.

Suntem în prezența unei norme de trimitere care împrumută elemente din norma completatoare, însă nu împrumută întreaga dispoziție din alin. (1), ci face trimitere doar la sunetele, convorbirile, imaginile prevăzute la alineatul respectiv.

Art. 226 alin. (2) din Codul penal face trimitere la modalitățile de obținere a sunetelor, convorbirilor, imaginilor, a căror divulgare, difuzare, prezentare sau transmitere, fără drept, se pedepsește.

Din interpretarea gramaticală a textului de lege Înalta Curte de Casație și Justiție constată că cerința esențială atașată laturii obiective vizează verbum regens - divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept.

Nici situația premisă a infracțiunii, nici elementul material nu sunt condiționate de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept. Elementul material al infracțiunii incriminate de art. 226 alin. (2) din Codul penal constă în divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept. Oricare dintre modalitățile alternative reprezintă acțiuni care pot fi realizate fără ca subiectul activ să dețină sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept; cu precădere atunci când este vorba despre un act de conduită realizat prin intermediul internetului, de exemplu, prin indicarea unui protocol necesar pentru accesarea informațiilor în internet, care sunt păstrate pe servere World Wide Web (www).

Tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private. Elementul material este îndeplinit strict prin divulgare, difuzare, prezentare sau transmitere fără drept, fiind indiferent dacă subiectul deține sau nu imaginile, sunetele ori convorbirile, respectiv dacă le are sau nu în stăpânire sau în păstrare. Orice condiție suplimentară atașată pe cale jurisprudențială (de exemplu, condiția deținerii fără drept) ar aduce atingere separației puterilor în stat, ar conduce la restrângerea elementului material la acte de conduită care nu au fost avute în vedere de legiuitor.

În consecință, pentru realizarea elementelor constitutive, sub aspectul laturii obiective, în privința infracțiunii prevăzute la art. 226 alin. (2) din Codul penal, trebuie să existe elementul material în una din modalitățile alternative, respectiv "divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor (...)" obținute prin "fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private". Singura condiție prevăzută de art. 226 alin. (2) din Codul penal este aceea ca sunetele, convorbirile, imaginile să fie obținute prin "fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private".

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 475 și 477 din Codul de procedură penală, Înalta Curte de Casație și Justiție va admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 11.575/271/2019, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

"Tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private?"

Va stabili că tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a

unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 11.575/271/2019, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

"Tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private?"

Stabilește că tipicitatea infracțiunii de violare a vieții private în modalitatea incriminată de art. 226 alin. (2) din Codul penal nu este condiționată de deținerea unor sunete, convorbiri ori imagini realizate fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de acestea sau a unei convorbiri private. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 24 iunie 2021.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE A
ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător DANIEL GRĂDINARU

Magistrat-asistent,
Diana Gabriela Vlădaia